

[במחשבת 'חוץ למקומה' – נחלקו תנאים (מנחות עה-עט) האם הוקשה ל'חוץ לזמנה'.]
להלכה דינה כ'חוץ לזמנה' (רמב"ם פסוה"מ יב, יח. וע' בחדושי הנצי"ב).
שאר הלכות קידוש הלחם באופנים השונים – ע' במנחות עה-עט.

דפים ה – ו

- א. בשר קדשי קדשים – מאימתי יצא מידי מעילה?
 - ב. מהו פשט דברי המשניות במעילה ובזבחים (לענין דם חטאת) ושקיבלו פסולין וזרקו את דמה?
 - ג. מהו הנידון אם פסול עושה שיריים אם לאו?
 - ד. לן הדם לאחר שקיעת החמה – האם מועלים בבשר?

א. נחלקו אמוראים מתי יצא בשר קדשי קדשים (חטאת, אשם, שלמי ציבור) מידי מעילה; חזקיה אמר: לאחר השחיטה (שנגמרה השחיטה בהכשר. ו'היתר לכהנים' שאמר רבי יהושע, פירושו התר לעבודת הכהנים. עפ"י תוס'). רבי יוחנן אמר: משנזרק הדם והותר הבשר לאכילת כהנים. ורבי זירא דייק מן המשנה משעה שנתקבל הדם בכלי ונראה לזריקה (שכל העומד לזרוק – כזרוק דמי). ניסו בגמרא להוכיח מן המשניות והברייתות, ודחו. [ולפרש"י בדברי רב אסי, נשאר הדיוק מן המשנה ש'התר זריקה' שנינו, כלומר משנראה הדם לזריקה].

 - א. הרמב"ם (מעילה ג, א) פסק כר' יוחנן וכפשטות המשניות שהתר אכילה שנינו (ל"ה). ואילו הסמ"ג (עשין ר) נקט התר זריקה, כדיוק ר' זירא.
 - ב. מדברי התוס' במנחות (קב. ד"ה דאי) נראה שאם לבסוף נזרק הדם בהכשר, יצא הבשר מידי מעילה משעה ש נראה לזריקה, גם לדעת ר' יוחנן. ואולם לפי מש"כ התוס' כאן לחלק בין 'כל העומד' במעילה לשאר הלכות, נראה שאין הכרח לחילוק זה.
 - ג. בתוס' ביבמות (לג. ד"ה אלא) מבואר שגם למאן דאמר 'היתר זריקה שנינו', קיים איסור מדאורייתא עד הזריקה, אלא שאינו מביא קרבן וכו' [הב"ח שם הגיה בדבריהם 'איסור מעילה'. ולולא דבריו היה נראה לפרש כוותם על איסור אכילה בלבד, משום עשה ד'אכלו אותם אשר כופר בהם' – הא קודם כפרה לא יאכלו. וכן נראה בכוונת התוס' להלן ז: סד"ה הא ממונא].

ב. 'שקיבלו פסולין וזרקו את דמה' ששנינו במעילה; לפרש"י, פרושו למסקנא שקבלו פסולים וזרקוהו כשרים, ולדייק בא ולומר שאם קבלוהו כשרים – אין מועלים, שכבר נראה הדם לזריקה [ור' יוחנן הסובר שאף בכגון זה מועלים, יפרש שקבלו פסולים או זרקוהו פסולים, בשניהם מועלים לפי שלא הותר הבשר באכילה. וחזקיה שאמר 'היתר שחיטה' – יפרש שקיבלו פסולים לפני גמר השחיטה. עפ"י תוס'. ומדובר שכבר זרקו לפני גמר השחיטה, שאל"כ הלא עדיין יש דם הראוי לקבלה ולזריקה וכבר נעשית השחיטה בהתר. שרידי אש ח"ב ו.ח].

לפירוש התוס', אפשר לפרש שקבלו פסולים וזרקו פסולים את הדם, ובא ללמדנו שדוקא אם זרקו נעשה הדם שבבהמה 'שיריים' ואין לו תקנה, אבל לא זרקו, אפשר לחזור ולקבל דם הנפש ולזרוק והקרבתו כשר [ואין ראייה מכאן לענין מעילה, אם התר זריקה או התר אכילה שנינו].

לענין דם חטאת, מה ששנינו: שקבלו פסולין וזרקו את דמה אין דמה טעון כיבוס – הוא הדין קבלו וזרקו כשרים (אשר יזה מדמה – ולא שכבר הוזה), אלא משמיענו שקבלת הפסול עושה שיריים ואם קיבל הפסול וזרק ואח"כ הוזה על הבגד מהדם הנשאר – אין הבגד טעון כיבוס.

התוס' כתבו שאפשר גם לפרש שלא דוקא נקט קבלו וזרקו פסולים אלא ה"ה בכשרים שקבלו וזרקו.

ישנה משנה נוספת (בזבחים פד) שנשנה ביטוי זה. ובגמרא (שם פז:) יש שני פירושים אם גם קבלו וגם זרקו, אם או או קתני. ובכל אופן בדוקא נקט, ע"ש.
וע"ע רש"י זבחים צב. דל"ג 'זרקו' במשנת דם חטאת.

ג. אמר רבי יוחנן: אין פסול עושה שיריים אלא במחשבת חוץ לזמנו או חוץ למקומו. והוסיפו גם טמא (– טמא מת. ל"ה) שקיבל הדם, הואיל ובציבור אינו פוסל הלכך עושה שיריים, משא"כ שאר פסולים. נפקא מינה; פסול שקבל זרק הדם – האם אפשר לחזור ולקבל דם הנפש בהכשר ולזרקו, או שמא כבר נעשה כל הדם שיריים ונפסל.

וכן נפ"מ כגון שקיבל הדם בשתי כוסות, תחילה קיבלו וזרקו פסול ואח"כ קיבלו וזרקו כשר, והותו מן הדם הנשאר בין זריקת הפסול לזריקת הכשר; אם פסול עושה שיריים – אין הבגד טעון כיבוס. ואם לאו – טעון כיבוס.

וכן נפ"מ לענין הדם הנשאר בכוס הכשר לאחר זריקתו; אם אין פסול עושה שיריים, הרי זריקת הכשר כשרה ושייריה טעונים שפיכת יסוד, ואם פסול עושה שיריים – הדם נשפך לאמה (עפ"י רש"י. וע"ע בתוס' זבחים לד: ד"ה פסול; חזו"א זבחים ט, ד; ה; יט, לד).

וכן נפ"מ לענין מעילה; אם חזר כשר וקבל דם הנפש וזרק – האם יצא הבשר מידי מעילה או נכנסו אימוריו קדשים קלים לידי מעילה, אם לאו (עפ"י רמב"ם מעילה ג, ב–ג; ל"ה).

א. מבואר בתוס' עפ"י הגמרא בזבחים, שאין נעשה הדם 'שיריים' להיפסל אלא לאחר זריקת הדם, אבל בקבלה ללא זריקה – לא נעשה שיריים, ואפשר לקבל דם הנפש ולזרוק. ומדברי הרמב"ם יש מדייקים שבקבלה לבד עושה שיריים לענין פסול הקרבן. והראב"ד השיגו. ויש מפרשים גם כוונת הרמב"ם שקיבל וזרק.

ב. הטמא שקיבל זרק במחשבת פסול, או זרק שלא במקומו – אינו עושה שיריים (עפ"י זבחים כו ורש"י כאן; רמב"ם פסוה"מ יד, ב).

ג. השפת-אמת נסתפק במחשבת שלא לשמה בפסה ובחטאת, האם עושה שיריים מפני שאינו אלא פסול מחשבה, או שמא רק במחשבת חוץ לזמנו ולמקומו אמרו הואיל ומרצין לפיגולין, לא ב'שלא לשמה'. וכמה אחרונים נקטו כפי הצד הראשון.

ד. לן הדם לאחר שקיעת החמה; עד שלא נזרק הדם – מועלין בבשר, כמאן דאמר 'התר אכילה שנינו' והרי לא הותר הבשר לאכילה. אבל למ"ד 'התר שחיטה שנינו', כבר יצא הבשר מידי מעילה. וכן למ"ד 'התר זריקה שנינו' – אם נראה הדם להיזרק, כגון שנתקבל מבעוד יום והיתה שהות לזרקו – יצא הבשר מידי מעילה.

משנזרק הדם שלן, אמר רבי שמעון: אין מועלים בבשר (כן הוא הפירוש לרש"י. ויש מפרשים באופן אחר). לפרש"י, שיטת ר' שמעון שלא כרב גידל אמר רב, שלרב גידל לא יצא הבשר מידי מעילה בזריקה פסולה. ואולם התוס' כתבו שרב גידל יוכל לפרש דברי ר"ש באופן אחר, כמ"ד 'התר זריקה שנינו', ולעולם יש מעילה בבשר אפילו אחר זריקת הדם, אם נתקבל הדם ולא נראה לזריקה לפני שקיעת החמה (וע"ע שטמ"ק כב).

ולעיל (ד): שנינו בברייתא שדם שלן, אפילו חזר וזרקו – מועלים בבשר. ומבואר בגמרא שדין זה אפשרי

גם אם ננקוט דלא כרב גידל – כי דם שנפסל ע"י מעשה, דהיינו הלנה, אין נחשבת זריקתו להוציא מידי מעילה, ואינו דומה לפסול מחשבה גרידא.

א. מרש"י ורבנו גרשום משמע שהמעילה בלן – מדרבנן, משום קנס על שהלינו. ואולם אין הדבר ברור.

ב. בחזון איש (עמ' 354 סק"ג) נקט שפסול 'שלא לשמה' דומה להלנה, ונחשב פסול שע"י מעשה. ואין הדבר מוסכם.

דפים ו – ז

ז. בשר או אימורים או דם שיצאו מהעזרה לפני זריקת הדם – מה דין הקרבן לענין מעילה?

בשר קדשי קדשים או אימורי קדשים קלים שיצאו מן העזרה לפני זריקת דמים, ואח"כ נזרק הדם על המזבח; לדברי רבי אליעזר אין הזריקה מועלת ליוצא, הלכך בקדשי קדשים לא יצא הבשר-היוצא מידי מעילה, ובקדשים קלים לא באו האימורים לידי מעילה, אלא דינם כקודם זריקה. רבי עקיבא אומר: זריקה מועלת ליוצא להוציא או להביא לידי מעילה.

א. הלכה כרבי עקיבא.

ב. מבואר ברש"י שאין הבדל אם חזר הבשר או האימורים פנימה לפני הזריקה, אם לא חזר. ואולם בזבחים (פט-x) הסיק רב פפא שאימורי קדשים קלים שיצאו מן העזרה – הועילה הזריקה עליהם. וכתב הרש"ש שלדברי רבינא בר שילא שם אין חילוק בדבר, ונקט לעיקר כמותו. ואולם הרמב"ם פסק כרב פפא. (ע"ע: תוס' זבחים כו; אור שמח – פרה ב, א; מש"ח ויקרא ה, ט; חזון איש זבחים ו, ב; בית ישי קטז).

ג. בשר קדשים קלים שיצא חוץ לעזרה (בתוך ירושלים), קיימא לן (עפ"י סוגית זבחים) שאין נפסל ביוצא. ומסתבר אפילו כשהיה בחוץ בשעת זריקה. וכן מפורש בראב"ד. וגם בדעת הרמב"ם אפשר לבאר כן (לקוטי הלכות).

יצאו האימורים מן העזרה לאחר זריקת הדם – ע' להלן.

ד. יש מי שציידד שגם לשיטת הרמב"ם שבכל הפסולים אין מעילה מדאורייתא אלא מדרבנן – ביוצא מועלים מדאורייתא, לפי שהוא פסול הנובע מהיותו קדשי קדשים ולא פקע דין קודש ממנו, שאם היה נפקע לא היה נפסל ביוצא (עפ"י אחיעזר ח"ב מב, ה).

אמר רבי יוחנן: לא אמר רבי עקיבא זריקה מועלת ליוצא אלא כשיצא מקצת מן הקרבן, שמתוך שמועלת הזריקה על הנשאר – מועלת ליוצא, אבל יצא כולו – אין זריקה מועלת. ורב אסי הקשה על כך (לפי הגרסה שלפנינו וכ"ג רש"י. והתוס' הביאו גרסה אחרת ולפיה אינו חולק על ריו"ח. וע"ע תוס' זבחים יב. ד"ה ה"מ) לפי דברי חבריו בגולה, שאפילו יצא כולו מועילה הזריקה [והקשו על קושית רב אסי מדברי עצמו].

א. הלכה כרבי יוחנן. ונראה מדברי הרמב"ם שזה אמור רק לענין הוצאה מידי מעילה, אבל להתמיר, להביא אימורי קדשים קלים לידי מעילה – גם בשיצא כולו זריקה מועלת (תוס' יום טוב). ובזבח תודה צידד שכיון שבשר קק"ל אינו נפסל ביציאתו מן העזרה, לעולם אינו נחשב כ'יצא כולו'.

ב. בתוס' כאן משמע שיצא מקצת מן הבשר דוקא, וכן דקדקו בשפת-אמת ובזבח-תודה מלשון הרמב"ם. ואולם בתוס' במנחות משמע אפילו לא נשאר בפנים אלא האימורין (וע"ע חזו"א מנחות לב, לט; אור שמח מעילה ג, א).